

ВІДГУК

на дисертацію Костишина Романа Степановича на тему
«Громадсько-політична діяльність Володимира Кохана (1898–1966)»
подану на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук (доктора
філософії) за спеціальністю 07.00.01 – історія України

Аналіз дисертаційної роботи Р.С. Костишина «Громадсько-політична діяльність Володимира Кохана (1898–1966)» дозволяє сформулювати наступні узагальнені висновки щодо актуальності дослідження, рівня обґрунтованості основних висновків, рекомендацій, достовірності, наукової новизни, практичного значення, а також загальної оцінки роботи.

1. Актуальність теми дослідження. Представлена до захисту робота Р.С. Костишина є актуальною з огляду на важливість всебічного вивчення суспільно-політичних процесів у міжвоєнний / повоєнний період, яке сьогодні є одним із пріоритетних напрямків української історіографії. Дослідження дає можливість глибше з'ясувати ширшу проблему – як вдалося українському політикуму, після поразки Української революції 1917–1921 рр. і при несприятливій міжнародній кон'юктурі, зберігати актуальність українського питання у Другій Речі Посполитій та загалом світовій політиці.

Робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані в дисертації. Аналіз змісту дисертації, опублікованих праць та автореферату підтверджує обґрунтованість результатів та висновків щодо оцінки громадсько-політичної діяльності Володимира Кохана.

Структура дисертації побудована за хронологічно-проблемним принципом. Дослідження складається з переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів, висновків і списку використаних джерел, додатків. Загальний

обсяг дисертації – 217 сторінок, обсяг основної частини тексту – 172 сторінки, список використаних джерел нараховує 405 позицій.

У Вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, означено зв'язок роботи з науковими програмами, визначено мету і завдання, об'єкт та предмет дослідження, обґрунтовано хронологічні межі дисертації, пояснено наукову новизну роботи, її практичне значення та методологічні засади, висвітлено апробацію її результатів та структуру дисертації.

У першому розділі «Історіографія, джерела та методологія дослідження» розглянуто спеціальну наукову літературу та джерельну базу з даної проблеми, показано методологію дисертаційної роботи.

Як свідчить рукопис дисертаційної роботи, дисертант глибоко та критично проаналізував уже існуючий науковий доробок попередників, зокрема українських істориків, які займалися дослідженням діяльності В.Кохана. Відзначимо вміння дослідника працювати з джерелами і літературою, а також виважено та професійно підходити до аналізу архівних документів, які потребували особливо критичного підходу.

Здобувач відзначає, що окремого архівного фонду, який би присвячувався громадсько-політичній діяльності В. Кохана в архівосховищах України, немає. Для розкриття досліджуваної проблеми Р.С. Костишином використано матеріали із фондів ЦДАЛ України, зокрема, ф. 205 (Прокуратура апеляційного суду, м. Львів), ф. 309 (Наукове товариство ім. Шевченка), ф. 310 (Український університет у Львові), ф. 344 (Українське національно-демократичне об'єднання), ф. 348 (Товариство «Просвіта»), ф. 392 (Українська парламентська репрезентація в польському сеймі), ф. 779 (Редакція української газети «Діло») та ін. Значний фактологічний матеріал, який стосується міжвоєнного періоду ХХ ст. у контексті біографії В. Кохана, почерпнуто з матеріалів польських органів влади – ф. 121 (Львівське воєводське управління ЦДАЛ України), ф. 271 (Дирекція поліції у Львові ДАЛО), у яких подано інформацію про арешти керівних членів партії УНДО, їхню діяльність у передвиборній кампанії до сейму і сенату, донесення повітових староств про політичне становище на території

воеводства та про кризу в нормалізації українсько-польських відносин. Документи цих фондів розкривають також загальну картину суспільно-політичних процесів в Західній Україні. Різноманітні аспекти політичної / парламентської діяльності В. Кохана висвітлюють ф. 205, ф. 344 та ф. 779 ЦДАЛ України. Особливу цінність становить Ф. 344 у якому є матеріали про засідання ЦК та рішення III і IV Народних з'їздів УНДО, вирізки з газет про діяльність УНДО, листування з редакціями газет «Діло», «Наше слово», «Свобода», «Шлях нації», українськими товариствами і установами, тексти виступів В. Кохана, що були виголошених у сеймі під час обговорення різноманітних питань політики урядів Другої Речі Посполитої у 1928–1933 рр. Маловідомі факти громадсько-політичної його діяльності висвітлено в історико-мемуарних збірниках «Надбужанщина: Сокальщина, Белзчина, Радехівщина, Камінецьчина, Холмщина і Підляшшя» (Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1986-1994), «Ярославщина і Засяння. 1031–1947. Збірник» (Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1986) та ін.

Окремий підрозділ дисертації присвячений методології дослідження. Автор використовував універсальні та спеціальні принципи історичного дослідження. Завдяки цим методам йому вдалося встановити певні закономірності громадсько-політичної діяльності В. Кохана, а також зробити чіткі та наскільки це можливо, об'єктивні висновки.

Другий розділ дисертації «Формування світогляду» присвячений аналізу родинного оточення В. Кохана, основних етапів військової діяльності у роки Першої світової війни, його громадської діяльності в УВО, початкам партійної праці в УНДО та парламентської роботи у вищому законодавчому органі Польщі, зокрема підрозділ 2.1. «Перші кроки в громадсько-політичному житті Галичини» відображає специфіку його громадсько-політичної біографії напередодні та після завершення Першої світової війни, а також у 1920-х роках, у підрозділі 2.2. «Парламентська праця» охарактеризовано основні напрями його праці у сеймі Другої Речі Посполитої.

У наступному розділі дослідження «Еволюція суспільно-політичних поглядів» акцентовано увагу на зміні політичних пріоритетів В. Кохана та окреслено основні напрями діяльності у ФНЄ, зокрема розглянуто участь В. Кохана у партійних дискусіях навколо питання ставлення до Польської держави, участь у виборчій кампанії 1930 р. до польського парламенту, проаналізовано парламентську працю у сеймі (підрозділ 3.1.), доведено надзвичайно важливу роль В. Кохана у процесі становлення партії та популяризації програмних принципів ФНЄ серед населення Галичини (підрозділ 3.2.).

У 4 розділі «Еміграційний період діяльності» розглянуто основні напрями громадської праці В. Кохана у Канаді. У підрозділі 4.1. «Громадська діяльність в КУК» досліджено внесок В. Кохана у розбудову провідної інституції українців Канади, у підрозділі 4.2. «Підготовча праця щодо скликання Світового конгресу вільних українців» показано його діяльність у напрямі консолідації української еміграції.

Автор справедливо відзначає, що емігрувавши до Канади у 1948 р., В. Кохан очолив одну з найвпливовіших українських організацій – Конгрес українців Канади, увійшов до Союзу українських національних демократів, став директором Народної фундації українців Канади ім. Тараса Шевченка, а також членом багатьох суспільно-культурних товариств. Очільник КУК сприяв появі англomовного бюлетеня «Ukrainian Commentary», «Кобзаря» англійською мовою, антології української поезії англійською мовою. Він також налагодив співпрацю з провідними українськими часописами Канади – «Новий Шлях», «Український робітник», «Українські Вісті», «Канадійський Фармер», «Канадійський Ранок», «Український Голос» та ін. У практичній діяльності В. Кохан, як директор провідного суспільно-громадського товариства, наголошував на необхідності пожвавлення участі українців Канади у громадсько-політичному житті, виступав своєрідним речником змагань української нації до державної незалежності, координував співпрацю численних місцевих українських товариств, підтримував чимало мистецьких заходів

українців, серед яких чи не найважливіший – спорудження пам'ятника Т. Шевченка у Вінніпезі. Заходи, організовані КУК, отримували широкий резонанс серед українців Північної Америки, сприяли їх консолідації навколо спільних культурно-освітніх проєктів. Р.С. Костишином доведено, що значні організаційні зусилля В. Кохан доклали до підготовки СКВУ.

3. Ступінь наукової новизни результатів дисертаційної роботи. Наукова новизна дисертації полягає в тому, що на підставі залучення і критичного аналізу широкого кола архівних джерел, мемуарів, періодичної преси та наукової літератури, здійснено спробу комплексного розгляду громадсько-політичної діяльності відомого політика, громадського діяча – Володимира Кохана на тлі суспільно-політичних процесів міжвоєнної Польщі та повоєнного українського еміграційного середовища. У науковий обіг введено значну кількість раніше невідомих архівних матеріалів, розширено джерельну базу дослідження за рахунок використання матеріалів органів державної влади Другої Речі Посполитої, політичних партій та організацій, періодичної преси, спогадів, здобутків вітчизняної та зарубіжної історіографії, що дозволило відтворити малодосліджені аспекти громадсько-політичної праці В. Кохана.

Уперше:

- охарактеризовано діяльність Володимира Кохана в національному русі галицьких українців на початку XX ст.,

- відтворено цілісну панораму громадсько-політичної діяльності В. Кохана в УНДО, ФНС, українських громадських інституціях Галичини, визначено його роль у консолідації української еміграції у 40 – 60-х рр. XX ст.;

- відтворено організаційну, громадсько-просвітницьку працю Володимира Кохана в середовищі української еміграції, спрямовану на утвердження в суспільній свідомості ідеї необхідності побудови соборної незалежної Української держави;

4. Теоретична цінність та практичне значення наукових результатів. Обґрунтовані у дисертації Р.С. Костишина положення та висновки безумовно мають наукове та практичне значення. Теоретична цінність дисертаційної роботи

полягає у тому, що застосовані методи дослідження дозволили автору всебічно і комплексно розкрити поставлені на розв'язання завдання. Практичне значення дослідження полягає в тому, що матеріали і висновки дисертації можуть бути використані у науково-дослідницькій сфері (при підготовці фундаментальних праць з історії України), навчальній (у процесі розробки і викладання нормативних та спеціальних курсів у вузах), а також практично-політичній (для діяльності політичних партій, що сповідають національно-демократичну ідеологію). Зібраний фактологічний матеріал, науково-теоретичні узагальнення можуть слугувати для подальшого поглибленого аналізу суміжної проблематики.

Основні положення та висновки дисертаційного дослідження викладено у восьми наукових публікаціях, з них одна – підрозділ у колективній монографії, п'ять – у статтях вітчизняних фахових і закордонних видань, дві – у статтях апробаційного характеру.

Дисертаційне дослідження Романа Степановича Костишина дозволяє скласти цілісне уявлення про порушену дослідником проблему насамперед завдяки чіткому викладові автором матеріалу, продуманості плану, а також зваженості та аргументованості висновків. Висновки дисертації дають відповіді на завдання, поставлені у вступі, є, на наш погляд, достовірними і повними, свідчать про наукову новизну і практичну значимість роботи. Зважаючи на обсяг використаних джерел та літератури, структуру роботи та відповідність висновків поставленим завданням можна стверджувати, що дисертант на належному рівні виконав роботу.

Поряд з цим, висловлю кілька зауважень і побажань автору дисертації:

По-перше, вартувало б детальніше охарактеризувати військову діяльність В. Кохана в роки Першої світової війни та польсько-української війни 1918 – 1919 рр.;

По-друге, дисертант у деяких моментах ідеалізує діяльність В. Кохана.

По-третє, дослідження лише б виграло, якби до характеристики В. Кохана, як громадсько-політичного діяча, автор додав детальніші матеріали про його

навчання в гімназії, його вдачу, його темперамент, захоплення, особисте життя. Вартувало б додати його світлину, щось з рідного села.

Втім, висловлені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, яка є завершеним самостійним дослідженням, виконана на високому теоретичному рівні.

Дисертація «Громадсько-політична діяльність Володимира Кохана (1898–1966)» відповідає вимогам ДАК України, а її автор Костишин Роман Степанович заслуговує присудження наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України.

26 квітня 2021 р.

Офіційний опонент:

доктор історичних наук, професор
кафедри новітньої історії України
імені Михайла Грушевського
Львівського національного
університету імені Івана Франка

К.К. Кондратюк

Підпис Кондратюка К.К.
підтверджую

